

Матюха М.М.

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник*

*Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
м. Київ, Україна*

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОБУТУ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

Серед завдань, що мають ефективно вирішуватися в умовах розвитку ринкової економіки, особливе місце займають соціальні, які пов'язують із забезпеченням матеріальних і духовних благ, гідних умов життя сільських жителів. На вітчизняному рівні їх розв'язання передбачає вирішення цілого ряду проблем щодо розвитку економічних зв'язків, структурної перебудови сільськогосподарського виробництва, наслідками інфляційних процесів, дефіцитом енергоресурсів тощо.

Основні паритетні напрями вирішення завдань мають бути викладені у формі дієвого механізму підвищення рівня життя і соціального захисту сільського населення, передбачення заходів щодо впливу на його розвиток стають надзвичайно актуальними. Сучасний стан ринкової економіки передбачає не тільки вироблення нових теоретичних підходів, а й вибір таких форм і засобів регулювання добробуту населення, які відповідають принципам економічної та соціальної ефективності. Розробка методологічних принципів визначення основних напрямів державної політики зростання добробуту населення, її цілей, методів, пріоритетів і науково обгрунтованих положень дозволить вирішувати соціально-економічні проблеми розвитку сільських територій, зокрема створити гідні умови для формування людського потенціалу країни, вирішення соціальних проблем суспільства.

У першу чергу слід відзначити, що даний механізм має передбачати викладення емпіричних положень щодо методів, принципів і способів досягнення стабільного росту добробуту сільських жителів. З іншого боку він має на меті втілення розробки і запровадження на практиці перспективних організаційних заходів соціально-економічних відносин: порядок формування та використання соціальних фондів, регулювання мінімальних та нормативних стандартів проживання сільського населення, обгрунтування цивілізованих форм взаємовідносин між сільськими громадами і великими сільськогосподарськими товаровиробниками, врегулювання системи державної політики зростання добробуту.

В основі даного механізму мають бути покладені пріоритетні напрями та індикатори росту добробуту населення. Складність полягає у багатогранності поняття «добробуту», індивідуальним розумінням ступеня задоволення потреб кожною людиною. Базовим виміром добробуту населення, поряд із кількісними розглядаються якісні та духовні показники, які важко, або зовсім не піддаються виміру з метою забезпечення процесу моделювання їх визначення та оцінки з метою його покращення і розвитку. З іншого боку, сам добробут людей залежить від певного стану, що склався у даному випадку на селі, в державі, навіть в певній соціальній групі населення, з огляду на розвиток продуктивних сил та виробничих відносин. Стосовно визначення економічних підходів до визначення рівня добробуту населення розглядають в основному матеріальні показники та потенційні можливості доступу досягнути, отримати індивідуумом певні блага. При цьому використовуються макропоказники оцінки суспільних фондів споживання на предмет їх використання в цілях розвитку освіти, медичного обслуговування, виплат пенсій, стипендій та ряду інших послуг, що надаються населенню безкоштовно. У такому разі, дивлячись на сучасні тенденції розвитку сільських територій, необхідно відзначити правомірність використання специфічних підходів до формування системи показників механізму підвищення рівня добробуту сільських жителів. Вчені схильні виділяти три групи основних показників, які впливають на добробут і благополуччя селян:

1. Зайнятість населення (рівень безробіття на селі (% від населення у працездатному віці), співвідношення рівня зайнятості сільськогосподарських підприємств (і фермерських господарств) із зайнятістю лише у присадибних господарствах);

2. стан соціальної інфраструктури на селі (річний рівень інвестицій у соціальну сферу села (тис. грн/чол.), забезпеченість селян лікарями, без стоматологів (фіз.осіб на 1000), забезпеченість сіл первинним комплексом обслуговування – функціонуючі школи, установа торгівлі, медична установа (% від кількості сіл району).

3. доходи сільського населення (рівень виплаченої середньої середньомісячної зарплати у сільськогосподарських (і фермерських) господарствах (грн/чоловік); середньорічна ціна орендної плати за земельний пай (грн); середній розмір натуроплати за пай (в перерахунку на зерно, тонн), середньорічна ринкова ціна 1 га рілля в районі (грн) [1, с. 82, 2].

Безумовно даний перелік груп показників відображає основні ресурсні характеристики соціально-економічного стану добробуту населення, але вони можуть слугувати орієнтиром розробки цілісного інструменту забезпечення підвищення рівня життя і соціального захисту населення. Досягнення максимального ефекту необхідно передбачити розробку заходів, які мають забезпечити планомірний поступальний ріст добробуту сільського населення. Серед цих напрямів необхідно виділити такі: удосконалення фінансового державного механізму соціального захисту населення, удосконалення системи оподаткування установ соціальної інфраструктури, забезпечення контролю над приватизаційними процесами на селі, формуванням бюджету та інше.

Отже, в нинішніх умовах економічного функціонування сільських територій регулюючий вплив на управління має стати розробка дієвого механізму забезпечення росту добробуту населення в основі якого буде лежати система індикаторів соціального спрямування. Така система має враховувати як функціональне так і персональне досягнення росту рівня життя на селі.

Список використаних джерел:

1. Малік М.Й., Шпикуляк О.Г. Кадровий потенціал аграрних підприємств: управлінський аспект. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. – 370 с.
2. Рогожин О.Г. Демографічні перспективи українського села: історичні передумови, регіональний аналіз і моделювання. – К.: Ін-т проблем нац. Безпеки, 2004. – 296 с.